

Олесь Ульяненко

СОФІЯ

Харків
«Фоліо»

Частина перша

ПІСТЬ

Лукаш пройшов ще кілька кроків, вдихнув гірчичний запах пороху, а вже потім відчинив двері. Чоловіки, всі троє, сиділи на стільцях в однаковій позі, наче так народилися, наче домовилися, що просто прийдуть рівно о такій-от годині, в такий-от час, прийдуть і сядуть. Вони нагадували дітей, або були як діти — креснуло у тім'я Лукаша, але нічому він не здивувався. Лише десь віддалено спіймав думку, що на нього чекає щось більше і несподіваніше, ніж троє пристрелених чоловіків у черевиках з крокодилячої шкіри, з обличчями єгипетських мумій. Дивлячись зовсім тупо на першого, із закинutoю назад головою із зализаною у стилі шістдесятих зачіскою, з темною і ще теплою калюжею крові між широко розставленими ногами і ніжками стільця, розпачливо, швидше від спраги і похмілля, спеки і ще якихось зверхніх надокучливих обов'язків, Лукаш прокручував у голові: аби тільки сьогодні не спізнитися на виставу, купити квитки, а сину — клятуший ноутбук.

Зовсім несподівано пролетіла зеленою мухою думка, від якої у Лукаша перевернуло всі нутроці. Він уп'явся поглядом у щось таке, від чого не міг відірватися, але видавалося, що оте, котре він бачив, ніколи, від самого народження, від самого створення не мало форми. Зіниці у нього звузилися, вкололи прямо-таки небо, що текло широким руслом синьої, з білими щербинами, порцеляни. «Софія...» — раз по раз видобував звуки язик, що терпнув

і дерев'янів. «Точно, — крізь нудоту, туман і ще щось подумалося, — лише у неї були такі патли...» І далі, вже далі, він вийшов на східці, звиклий до пороху, і рівно нічого не згадував.

Узагалі-то Лукаш часто згадував. Сентиментальний від натури, він тільки те й робив, що згадував — день, рік, тиждень, лишаючи у своїй пам'яті дивовижні порухи і дивовижний світ щемкості, болю і радощів. Ніхто б його не запідозрив у садомазохізмі, садизмі і ще чомусь. Тим паче, що сам Лукаш уважав за потрібне триматися того, що його втішить, якщо, звісно, це не заважає життю навколишнього. Але зараз він вийшов прямо під синє небо і пішов, слухаючи, як шурхотять сосни у самих верхівках, у самому небі, де чистота дня — і нічого більше. Він ішов, і дорога виповзала з-під підошов жовтогарячою гадюкою. Він пройшовся повз порожній будинок, з такими ж великими вікнами, як і той, котрий він покинув; нарешті щось, саме «щось» змусило його зупинитися, і він сів на камінь, великий і теплий, хоча на вулиці не стояла пообідня пора. Так він просидів на тому камені не знаючи скільки, сумними собачими, як у спанієля, очима дивлячись на білі скалки сонця, що розбивалися об калюжу води. Він сидів, нічого не думав, лише тамував нудоту під ложечкою. Він переконував себе, несподівано віддаючись вирваним фразам: якщо час незмінний, то незмінна і людина; як статична одиниця, чи напросто як кимсь запрограмована іграшка... І тут його вирвало. Вирвало зеленою жовчю з кров'ю. Сморід міст, сіл, усього світу разом із загиблими континентами вилітав з його пельки зеленими стрічками блювотиння...

Її давно не було. Зовсім не було. Сморід міста: «Я ригаю під ноги, під себе, я сцяв під себе, я дрович і не обтирав сперму з пальців... Я облип лепом людського безумства і не думав про очищення, бо гадав, що так потрібно... А потім прийшла думка, що ніхто мені цього не дозволить...»

Несподівано, чого Лукаш боявся найбільше, більше, ніж нудоти і нежданих почуттів, стіна лісу скінчилася, наче розступилася... «Це був ще один сон», — в'яло повторював його мозок. Він блювонув ще раз, протяжно, довго, і після того настала тиша і заспокоєння, і коли він підвівся, то чомусь уже напевне знав, що нічого з того не повернеться. Але думка про те, що бачив Лукаш, що він розумів, була тільки тим відголосом, як-то б він зловив салатний, ніжнього кольору притлумлений біль, що вітром ударився, розбився і розлетівся від стінок чужого серця... І все знову повторилося: жовта стрічка дороги, блювотиння і дикі спазми у шлунку та голові... Нарешті він звівся і дійсно, з подивом чи ні, побачив велетенську червону споруду. Це був рівний, як нарізаний на Різдво торт, елітарний будинок в елітарному районі. І Лукаш здихнув важко, як людина, що приймає належне і повертається туди, звідки прийшла. Нічого незвичного...

Так воно почалося над цим низьким небом з крикливими річковими чайками, з рядами цегляних та панельних будинків. Зараз стіни піднімалися, як стіни китайської пагоди, наче вони стояли і вивищувалися тут вічність...

Мати тягала її до ванної. Знімала штани, перегинала через коліно і шмагала. Жінка з круглим миловидим обличчям, з очима, як яшмові камінчики на березі чогось такого, що може вигадати жінка, поховавши це під млосним поглядом перезрілої красуні. Спочатку маленька рудоволоса сучка опиралася, але далі час усе означив для неї як на крає. У матері — ніколи не скажеш — було багато книжок по психології, ліпосакції, дієті, йозі, буддизму і ніяких чоловіків у радіусі ста двадцяти кілометрів за межами столиці. Пізніше затягування у ванну, знімання штанів, коли вона, ця рудоволоса бестія, наче дивилася на когось іншого, через плече, уподобав вітчим, що несподівано і неждано з'явився у житті її матусі. Хто більше зрадив його появі у цьому

великому, притрушеному віковичним пилом домі, лишиться непотрібною таємницею. У сорокадев'ятирічному віці мама задовольнялася малою потребою, готуючись зустріти пізній клімакс, старість, забуття, і її влаштовував англійський чай, Окуджава, Фройд і Юнг; але у світі немає спокою. Цього маман не врахувала. Вона піймала себе на тому, що задивляється на служницю, особливо вранці, коли та прибиралася біля вікна з рожевим осіннім заходом сонця, чистотою повітря, яке наповнювало маман спогадами і не лише.

Можливо, відтоді і почалися порки Софії. У цьому не було нічого виховального, але обидві жінки — і молода, і старша — це добре розуміли. Мама говорила: «Це така гра». І Софія приймала цю гру як свого роду вивернуту навзнак педагогіку. Проте дорога, котру вона, Софія, пізніше вибрала, навряд чи приваблювала її.

По суті своїй ця гра обмежувалася інцестом, чотирма стінами і ще чимось таким, що називається, навіть з огляду на дорослий диктат, терпкою хіттю. Узагалі дівчина навряд чи задумувалася над тим чи іншим вчинком. Просто їй було в кайф і нічого іншого — з дитячою безпосередністю вона вибрала собаку, а не kota. Вона нічого не розуміла, не бажала розуміти, не знала, що вона може розуміти, хоча світ перед нею відкривався не лише чотирма велетенськими кімнатами, оповитими зеленим мороком у золотавому серпанку. Софія мала гострий, практичний розум і класичної форми ніс, як у біломармуровій грецької статуї. Це вона знала, це вона уточнювала, на превеликий подив своїх ровесників, що давно перейшли період статевого дозрівання. Але своєю поставою, красивими білими грудьми, прямою спиною, точеними, як з дерева, ногами вона, Софія, пишалася ще з дев'яти чи десяти років. Її дражили за той же ніс, тому що в жодному разі він не повинен бути таким, а ще за її зріст: Софія тоді була найвищою в класі, а тому її прозивали дилдою. Сексуальне життя випало само собою.

Ти не знаєш часу кохання, як не знаєш і часу смерті. Воно, це кохання, приходило так часто, так незмінно, з періодичними передихами, наче саме життя відходило вбік, щоб, здавалося, посміятися над Сонькою. Підліткове життя гіпертрофоване цивілізацією, — так говорила мати, яка вважалася у своєму колі порядною жінкою. А якщо придивитися, так воно і було. Нічого непорядного на поверхню не викидало, а стосунки між нею і донькою, а потім іще вітчимою, нікого не обходили, хоча напевне цікавили. У неї, матері, свої принципи: невірність віра у психоаналіз і — не повірите — у патріотизм і церкву Аделаїди, яку вона невдовзі покинула.

Мати для Софії ніколи не асоціювалася із сексом. У ті дні її цікавило кохання, хоча вона й не відала, що це таке, навіть мати, і та не знала точно. У цьому віці — вона запам'ятала і відзначила, що саме в цьому віці — точно, як удари вежового годинника, як удари серця, — вона знаходилася на межі трансу, в очікуванні, коли мати зникне за димовою, чорного кольору, шовковою занавіскою. Тоді вона перебиралася через цілий перевал речей, піаніно і ще щось до великої коричневої шафи. Вона роздягалася, вірніше, знімала лише трусики, лишаючись в одній маєчці з рожевими бегемотиками та чебурашками, розставляла ноги і подовгу роздивлялася між ними. Так тривало, поки через кілька років їй зробилося протилежно від виду своєї ж кицьки. Софія дивилася на себе, як у глибокий колодязь, повний чистої холодної води. Мати, під музику, розпачливу і тупу, шастала кімнатами, як завжди, в очікуванні чогось, і життя текло, як молоко, наповнене медом. Софія всмоктувала його усіма фібрами душі. Вона спостигала витягнутим собачим писком, гарним писком колі, на безкінечну вервечку маминих коханців, виводок вітчимів, що при слушній нагоді робили усілякі брутальності і влазили до неї у труси. Дарма, що груди у Софії ще не вирости, але кицька пахла

карамеллю і поросла цупкеньким волоссячком. Але й це не могло вивести її із звичного, близького до катаlepsії, стану. Любов, кохання, пристрасть свистіла в голові Софії кольоровими прекрасними протягами, хоча дим її дитинства, юності і молодості висів на плечах тонким сірим покривалом.

А у матері в одну годину тріснуло, наче китайська, майже небесна порцеляна, її злагоджене і безбідне життя. Ще після смерті батька у неї лишилися кошти і на внуків, з двома заводами, трьома фабриками і ще чимось... Для Софії це не мало ніякого значення. Проте мама ще була та штука: вона чомусь вирішила, що щось її чекає попереду. «Це в твої-то п'ятдесят», — муркала сонно Софія і зникала у темно-золотавих кімнатах мороку своєї юності. І навіть коли Софія говорила з кимось про свої проблеми, аби лише усвідомити їх, то нічого не змінювалося. На Карибах вона познайомилася з дівчиною, але окрім тертя колінок об колінки, кицьки об кицьку та передчасних місячних нічого особливого не трапилося. На Софію напав переляк у великому готелі з вітражем, на якому було зображено Розп'яття. Їй зробилося страшно і запекло під грудьми. А за мить килим під її ногами зробився мокрим. Посоромлена, вона кинулася тікати і зникла на три дні. Поліція Сполучених Штатів знайшла її в горах, непритомну і з покусаними губами, після чого в її житті настала тиша, яка співзвучно вписувалася у розклад її матусі... А тому, коли вона розводила перед дзеркалом малі губки, торкала ніжно пальцями рожевий, ще не посинілий клітор, неймовірні світи вибухали в її голові, наче спалах тисячі фотокамер: картинка за картинкою, думка за думкою, мрія за мрією. Так вона навчилася збуджуватися, контролювати збудження, але так і не знищила страх перед людьми. Що її тоді зупинило? Запах, банальний запах дешевих, на думку Соньки, парфумів. Банальність перетворилася на трагедію.

Слово «оргазм» її мама через забудькуватість не роз'яснила, а вечорами зачинялася у спальні з вихователькою, прибиральницею, кухаркою, і Сонька звіром, з мокрою проміжністю, дослухувалася до звуків за високими чорними дверима. Дійсно, ти не знаєш часу кохання, як і приходу смерті. Одного разу, коли на квітах видно ще тіні, під обідню пору з прохолодою серпня, з того кінця порожнього вузького коридору, ледь підсвіченого малиновим бра, вона почула крик, сухий і противний, з металевою запрограмованістю. Цей крик повторювався раз по раз; він звучав за довгими рядами дверей, ударив її, оглушив по барабаних перетинках, трусонув тіло, і саме його відображення немов відкинуло її, заставило лежати на широкому дивані довго, нудно і з розставленими ногами. Вона чекала на те, що трапиться якесь диво і хтось сюди зайде. Але ніхто нікуди не заходив. У матері люто зіпсувався характер: вона несподівано замирала, здебільше ближче до полудня, наче муха в сиропі, сиротливо склавши руки на грудях, чи, наче білка, сиділа, підтиснувши ноги, і все зирила у вікно; і Софія чомусь з огидою визначала, як вона нині схожа на матір.

Соньці саме виповнилося п'ятнадцять, коли мама прикотила на «бентлі». Софія не спала цілу ніч. Близько четвертої вона встала, взяла ключку для гольфа і потовкла «бентлі» на металолом. У свої п'ятнадцять з половиною Софія була повний гламур. Рідко хто на тусні серед багатого старших знайомців та друзів не звертав на цю сучечку уваги і не говорив: «Опа-на!» У її матері щось усередині прямо-таки стрепенулося дохлою чи напівживою рибиною, вона відійшла од вікна, не змінюючи зачарованого виразу обличчя, витягуючи красиву, в намисті родимок, шию, зазирнула у Соньчині очі і нарешті побачила й прочитала в них те, чого очікувала даремно стільки років.

Але цим подіям, загнутим, як шматок сталевого дроту, передували інші. Десь за місяць вона прийшла й побачила

ЗМІСТ

ЧАСТИНА ПЕРША	3
Гість.....	3
Вони і мерці.....	46
Місто синіх троянд	132
ЧАСТИНА ДРУГА.....	172
Принцеса води	172